

Обґрунтування

**до питання про схвалення проєкту рішення, що має ознаки регуляторного акта,
- постанови НКРЕКП «Про затвердження та внесення змін до деяких постанов
НКРЕКП»**

Правові засади функціонування ринку природного газу визначені Законом України «Про ринок природного газу» (далі – Закон). Відповідно до статті 19 Закону Оператор газотранспортної системи має право отримати від замовників послуг транспортування природного газу фінансове забезпечення виконання зобов'язань, зокрема у формі гарантій, для усунення наслідків невиконання замовниками обов'язків щодо здійснення будь-якої плати за договором транспортування, а порядок його формування та застосування визначається Кодексом газотранспортної системи.

Згідно з пунктом 1 глави 2 розділу VIII Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2493 (далі – Кодекс ГТС), надання замовником Оператору ГТС фінансового забезпечення оплати послуг з врегулювання добового небалансу є обов'язковим та здійснюється з метою забезпечення виконання зобов'язань такого замовника щодо оплати послуг Оператора ГТС за договором транспортування природного газу. Кодексом ГТС визначено форми фінансового забезпечення, порядок визначення та перевірки його достатності оператором газотранспортної системи.

Відповідно до пункту 3 глави 2 розділу VIII Кодексу ГТС достатній розмір фінансового забезпечення не повинен бути менше суми таких значень:

1) суми вартості добових негативних небалансів за попередній газовий місяць (за його наявності), що є:

у період до 14 числа місяця (включно), наступного за звітним, сумою вартості попередніх негативних добових небалансів за попередній газовий місяць (за його наявності);

у період з 15 до 20 числа місяця (включно), наступного за звітним, сумою вартості остаточних негативних добових небалансів за попередній газовий місяць (за його наявності), крім випадку оплати замовником послуг транспортування такої вартості;

у період з 21 числа місяця, наступного за звітним, сумою несплаченої вартості негативних добових небалансів за попередній газовий місяць (за його наявності).

При розрахунку суми вартості добових негативних небалансів за попередній газовий місяць така сума зменшується на суму вартості добових позитивних небалансів за попередній газовий місяць, але не більше ніж на суму вартості добових негативних небалансів за попередній газовий місяць; та

2) неоплаченої плати за нейтральність балансування (позитивного значення плати за нейтральність балансування, яка стягується з замовника послуг транспортування природного газу на користь оператора газотранспортної системи); та

3) суми вартості добових негативних небалансів поточного газового місяця. При розрахунку суми вартості добових негативних небалансів така сума зменшується на суму вартості добових позитивних небалансів за попередні газові доби поточного газового місяця, але не більше ніж на суму вартості добових негативних небалансів за попередні газові доби поточного газового місяця; та

UB
НКРЕКП
№1902-56.1/26 від 17.09.2026
КЕП: Кривоніг Т. Л. 17.09.2026 16:53
3FAA9288358EC0030400000064E51F006E0CE200
Сертифікат дійсний з 19.03.2025 до 17.03.2027 14:22

4) вартості газу в обсязі, що є абсолютною величиною (модулем) від'ємного значення різниці між плановими обсягами подачі природного газу та плановими обсягами відбору природного газу згідно з номінаціями та/або реномінаціями замовника послуг транспортування природного газу; та

5) незнижувального залишку фінансового забезпечення, який становить розмір вартості газу, який споживачі замовника послуг транспортування, зареєстровані за ним у Реєстрі споживачів постачальника, сумарно використовують за п'ять діб для хімічних та металургійних підприємств та за три доби для інших споживачів з огляду на обсяги їх максимального (пікового) добового використання газу за попередній газовий місяць.

Разом з тим, до НКРЕКП надійшли ряд звернень від ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» з пропозиціями щодо вдосконалення порядку формування фінансового забезпечення, зокрема незнижувального залишку, з урахуванням практичних аспектів його застосування. Зокрема, ТОВ «Оператор ГТС України» піднімається питання достатності розміру незнижувального залишку в пікові періоди споживання протягом року з огляду на його формування на основі фактичних значень попереднього місяця, а також питання термінів надання незнижувального залишку оператору газотранспортної системи, які впливають на достатність забезпечувати виконання зобов'язань замовників послуг транспортування перед оператором газотранспортної системи.

З метою вдосконалення вимог щодо формування незнижувального залишку та отримання зауважень та пропозицій від учасників ринку природного газу Департаментом розвитку газового ринку розроблено проєкт змін, яким пропонується:

удосконалення порядку визначення незнижувального залишку фінансового забезпечення шляхом встановлення його розрахунку на основі максимального добового використання природного газу за останні дванадцять місяців, за результатами яких здійснено остаточні алокації;

врахування при визначенні незнижувального залишку десятиденного періоду для бюджетних установ, а також закладів охорони здоров'я державної та комунальної власності відповідно до строків припинення (обмеження) газопостачання, встановлених законодавством, із збереженням чинних підходів для інших категорій споживачів та періоду постачання природного газу споживачу;

визначення інших термінів для надання замовниками послуг транспортування незнижувального залишку та його перевірки оператором газотранспортної системи;

уточнення порядку перевірки достатності фінансового забезпечення та пов'язаних із цим процедур інформаційної платформи.

Крім цього, коло суб'єктів, на яких не поширюється вимога з утворення незнижувального залишку залишається незмінною, а саме: замовники послуг транспортування, у яких одночасно відсутня прострочена заборгованість перед оператором газотранспортної системи з оплати негативних небалансів та відсутні випадки прострочення за останні дванадцять місяців оплати грошових зобов'язань перед оператором газотранспортної системи з оплати негативних небалансів.

Крім того, Оператор газотранспортної системи піднімає питання необхідності вдосконалення механізму розрахунку плати за нейтральність балансування та

врахування у його розрахунку дебіторської заборгованості за добові небаланси та витрати на залучення кредиту для фінансування діяльності з балансування.

Так, Регламентом Комісії (ЄС) № 312/2014 від 26 березня 2014 року, яким запроваджується мережевий кодекс балансування газу в транспортних мережах, встановлено принцип нейтральності балансування, відповідно до якого оператор газотранспортної системи не повинен отримувати прибуток або зазнавати збитків унаслідок отримання та здійснення платежів, пов'язаних із балансуєчими діями.

Зазначений принцип імплементовано до Кодексу ГТС через механізм плати за нейтральність балансування, яка визначається як різниця між коштами, отриманими або належними до отримання оператором газотранспортної системи, та коштами, сплаченими або належними до сплати оператором у зв'язку зі здійсненням заходів балансування.

За результатами опрацювання пропозицій Оператора ГТС Проектом постанови передбачається врахування під час визначення плати за нейтральність балансування не дебіторську заборгованість загалом, а виключно витрати від списання безнадійної заборгованості замовників послуг транспортування за добові небаланси, що виникли починаючи з 1 квітня 2025 року, за умови відповідності такої заборгованості визначеними абзацами восьмим-десятим підпункту 14.1.11 статті 14 Податкового кодексу України критеріям. При цьому резерв сумнівних боргів, як і в чинній редакції Кодексу ГТС, не враховується під час розрахунку плати за нейтральність балансування.

Разом з тим практичне застосування механізму балансування здійснюється в умовах дії Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 року № 222 (далі – Положення про ПСО). Передбачений Положенням про ПСО механізм коригування торгових сповіщень може впливати на вчинення балансуєчих дій оператора газотранспортної системи, зокрема з купівлі/продажу короткострокових стандартизованих продуктів на торговій платформі. За таких обставин може виникати тимчасовий дефіцит коштів для своєчасного здійснення виплат оператором газотранспортної системи замовникам послуг транспортування за позитивні добові небаланси, що зумовлює необхідність залучення оператором ГТС кредитних коштів.

Оскільки витрати Оператора ГТС на сплату процентів за кредитами безпосередньо пов'язані із забезпеченням виконання оператором газотранспортної системи своїх обов'язків у межах механізму балансування та відповідають принципу нейтральності, визначеному статтею 29 Регламенту (ЄС) № 312/2014, Проектом постанови пропонується враховувати такі витрати під час визначення плати за нейтральність балансування як окрему складову формули її розрахунку.

Цей Проєкт постанови має ознаки регуляторного акта.

У зв'язку із зазначеним, керуючись положеннями статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП), Департамент розвитку газового ринку пропонує:

1. Схвалити проєкт постанови НКРЕКП «Про затвердження та внесення змін до деяких постанов НКРЕКП».

2. На виконання положень статті 15 Закону про НКРЕКП оприлюднити проєкт постанови НКРЕКП «Про затвердження та внесення змін до деяких постанов НКРЕКП» на офіційному вебсайті НКРЕКП www.nerc.gov.ua з метою одержання зауважень і пропозицій від інших органів державної влади, фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань та інших заінтересованих осіб.

**Директор Департаменту
розвитку газового ринку**

Тетяна КРИВОНОГ

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

Київ

№ _____

Про затвердження та внесення
змін до деяких постанов НКРЕКП

Відповідно до статті 4 Закону України «Про ринок природного газу» та статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Зміни до Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30 вересня 2015 року № 2493, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823, що додаються.

2. Підпункт 2 пункту 1 глави 7 розділу VI Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30 вересня 2015 року № 2494, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1379/27824, доповнити новим абзацом такого змісту:

«не надання постачальником незнижувального залишку Оператору ГТС;».

3. Речення перше пункту 12.2 розділу XII Типового договору транспортування природного газу, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30 вересня 2015 року № 2497, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1383/27828, виключити.

4. Ця постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її оприлюднення на офіційному вебсайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Голова НКРЕКП

Юрій ВЛАСЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова Національної комісії,
що здійснює державне
регулювання у сферах енергетики
та комунальних послуг

№ _____

Зміни до Кодексу газотранспортної системи

1. У пункті 3 глави 2 розділу VIII:

абзаци першому слова та знаки «виконання замовником послуг транспортування зобов'язань щодо оплати за вчинення дій з врегулювання добового небалансу обсягів природного газу, які подаються до газотранспортної системи і відбираються з неї,» виключити

після абзацу сьомого доповнити новим абзацом восьмим такого змісту:

«Замовник послуг транспортування зобов'язаний надати оператору газотранспортної системи фінансове забезпечення у розмірах, визначених цим пунктом, при поданні номінацій/реномінацій для гарантії оплати послуг з врегулювання добового небалансу, а також на кожен газову добу періоду постачання природного газу, визначену реєстром споживачів постачальника, та при оновленні такого реєстру для гарантії постачання природного газу споживачу згідно укладеного договору постачання природного газу.».

У зв'язку з цим абзаци восьмий – сорок дев'ятий вважати відповідно абзацами дев'ятим – п'ятдесятим;

абзац дев'ятий доповнити знаками та словами: «, при оновленні реєстру споживачів постачальника та на кожен газову добу періоду постачання природного газу, визначену таким реєстром.»;

абзац десятий після слів, знаків та літери «газової доби (D)» доповнити словами та знаком «при поданні замовником послуг транспортування номінацій/реномінацій»;

абзац дев'ятнадцятий викласти в такій редакції:

«При оновленні реєстру споживачів постачальника та на кожен газову добу періоду постачання природного газу, визначену таким реєстром, розмір достатнього фінансового забезпечення замовника послуг транспортування не повинен бути меншим, ніж розмір незнижувального залишку фінансового забезпечення, який становить розмір вартості газу, який споживачі замовника послуг транспортування, зареєстровані за ним у Реєстрі споживачів постачальника, сумарно використовують за десять діб для споживачів, що є бюджетними установами відповідно до Бюджетного кодексу України, закладами охорони здоров'я державної власності (казенні підприємства та/або державні установи тощо), закладами охорони здоров'я комунальної власності (комунальні некомерційні підприємства та/або комунальні установи, та/або спільні

комунальні підприємства тощо), п'ять діб для хімічних та металургійних підприємств та за три доби для інших споживачів з огляду на обсяги їх максимального (пікового) добового використання газу за останні 12 місяців, за результатами яких було здійснено остаточні алокації. При цьому розмір незнижувального залишку визначається на період постачання природного газу споживачу, якщо такий період було визначено постачальником на інформаційній платформі.»;

абзац двадцять другий замінити двома новими абзацами двадцять другим та двадцять третім такого змісту:

«Рівень достатнього фінансового забезпечення при поданні замовником послуг транспортування номінацій/реномінацій повинен бути забезпечений замовником послуг транспортування природного газу не пізніше ніж за три години до кінцевого строку подання номінації або за три години до подачі реномінації.

Рівень достатнього фінансового забезпечення на кожен газову добу періоду постачання природного газу, визначену реєстром споживачів постачальника, та при оновленні такого реєстру повинен бути забезпечений замовником послуг транспортування природного газу не пізніше, ніж до 13:00 UTC (15:00 за київським часом) години для зимового періоду та 12:00 UTC (15:00 за київським часом) години для літнього періоду газової доби (D-1).».

У зв'язку з цим абзаци двадцять третій – п'ятдесятий вважати відповідно абзацами двадцять четвертим – п'ятдесят першим;

абзац двадцять четвертий замінити двома новими абзацами двадцять четвертим та двадцять п'ятим такого змісту:

«У випадку якщо на момент перевірки достатності фінансового забезпечення, наданого оператору газотранспортної системи при поданні номінацій/реномінацій, замовник послуг транспортування не надав фінансове забезпечення в необхідному розмірі, то оператор газотранспортної системи відхиляє подані замовником послуг транспортування номінацію/реномінацію з підстав недостатності фінансового забезпечення. При цьому якщо замовник послуг транспортування є постачальником, оператор газотранспортної системи вносить до Реєстру споживачів цього постачальника інформацію про припинення такому постачальнику через три дні (п'ять днів по споживачах, які належать до підприємств металургійної та хімічної промисловості, та десять днів для споживачів, що є бюджетними установами відповідно до Бюджетного кодексу України, закладами охорони здоров'я державної власності (казенні підприємства та/або державні установи тощо), закладами охорони здоров'я комунальної власності (комунальні некомерційні підприємства та/або комунальні установи, та/або спільні комунальні підприємства тощо) з дня відхилення номінації/реномінації статусу діючого постачальника для всіх його споживачів та одночасно інформує через інформаційну платформу відповідного оператора газорозподільної системи про відсутність замовленого постачальником обсягу транспортування природного газу для потреб споживачів

(відсутність підтвердженої номінації), крім споживачів, які підлягають автоматичній реєстрації в Реєстрі споживачів постачальника «останньої надії» в порядку, передбаченому пунктом 2 глави 5 розділу IV цього Кодексу.

У випадку якщо на момент перевірки достатності фінансового забезпечення, наданого оператору газотранспортної системи постачальником природного газу на кожну газову добу періоду постачання, визначену реєстром споживачів постачальника, та при оновленні такого реєстру, замовник послуг транспортування не надав фінансове забезпечення в необхідному розмірі, то оператор газотранспортної системи вносить до Реєстру споживачів цього постачальника інформацію про припинення такому постачальнику через три дні (п'ять днів по споживачах, які належать до підприємств металургійної та хімічної промисловості, та десять днів для споживачів, що є бюджетними установами відповідно до Бюджетного кодексу України, закладами охорони здоров'я державної власності (казенні підприємства та/або державні установи тощо), закладами охорони здоров'я комунальної власності (комунальні некомерційні підприємства та/або комунальні установи, та/або спільні комунальні підприємства тощо) статусу діючого постачальника з дня перевірки оператором газотранспортної системи достатності фінансового забезпечення, визначеного цим пунктом, для всіх його споживачів та одночасно інформує через інформаційну платформу відповідного оператора газорозподільної системи про відсутність незнижувального залишку, крім споживачів, які підлягають автоматичній реєстрації в Реєстрі споживачів постачальника «останньої надії» в порядку, передбаченому пунктом 2 глави 5 розділу IV цього Кодексу.».

У зв'язку з цим абзаци двадцять п'ятий – п'ятдесят перший вважати відповідно абзацами двадцять шостим – п'ятдесят другим;

в абзаці двадцять восьмому слова та знаки «який становить розмір вартості газу, який споживачі замовника послуг транспортування, зареєстровані за ним у Реєстрі споживачів постачальника, сумарно використовують за п'ять діб для хімічних та металургійних підприємств та за три доби для інших споживачів з огляду на обсяги їх максимального (пікового) добового використання газу за попередній газовий місяць» замінити словами «визначеного цим пунктом»;

в абзаці сорок шостому знаки, слова, цифри та символ «(з урахуванням величини коригування 10 %)» виключити;

в абзаці сорок сьомому слова «щодо оплати за вчинення дій з врегулювання добового небалансу» виключити;

в абзаці сорок восьмому слово «п'ять» замінити словом «десять».

2. У пункті 3 глави 8 розділу XIV:

абзац другий викласти в такій редакції:

$$\begin{aligned} \text{«РК}_M = \sum_{n=1}^k & (\text{ВТ}_{\text{ндн}} - \text{ДХ}_{\text{ндн}} + \text{ВТ}_{\text{пдн}} - \text{ДХ}_{\text{пдн}} + \text{ВТ}_{\text{п}} - \text{ДХ}_{\text{п}} + \\ & \text{ВТ}_{\text{к}} - \text{ДХ}_{\text{к}} + \text{ВТ}_{\text{ппб}} - \text{ДХ}_{\text{ппб}} + \text{ВТ}_{\text{кпб}} - \text{ДХ}_{\text{кпб}}) + \text{ВТ}_{\text{банк}} - \text{ДХ}_{\text{банк}} + \\ & \text{ВТ}_{\text{пдв}} - \text{ДХ}_{\text{пдв}} + \text{ВТ}_{\text{кредит}} + \text{ВТ}_{\text{бз}},\text{»}; \end{aligned}$$

після абзацу двадцятого доповнити п'ятьма новими абзацами такого змісту:

«ВТкредит – витрати за газовий місяць М на сплату процентів за кредитом, залученим (у разі необхідності) для виплати замовникам послуг транспортування грошових коштів за газовий місяць М, визначених пунктом 19 глави 6 цього розділу,

ВТбз – витрати за газовий місяць М від списання безнадійної заборгованості замовників послуг транспортування за добовий небаланс, що виникли починаючи з 01 квітня 2025 року, грн. При цьому, до безнадійної заборгованості замовника послуг транспортування належить заборгованість, що відповідає одній із таких ознак:

прострочена заборгованість, не погашена внаслідок недостатності майна замовника послуг транспортування, за умови, що дії щодо примусового стягнення майна боржника не призвели до повного погашення заборгованості;

заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством;

заборгованість замовника послуг транспортування, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією.».

У зв'язку з цим абзаци двадцять перший – двадцять третій вважати відповідно абзацами двадцять шостим – двадцять восьмим;

абзац двадцять сьомий після слів «за добовий небаланс» доповнити знаками та словами «, крім безнадійної заборгованості, визначеної цим пунктом,».
